

» **Lần đầu tiên một sản phẩm của Việt Nam bị vướng phải một vụ kiện đúp – bị kiện chống bán phá giá và chống trợ cấp cùng lúc (vụ túi nhựa PE tại Hoa Kỳ)**

Từ trước đến nay các vụ điều tra đối với hàng hóa Việt Nam đều là những vụ đơn lẻ (chống bán phá giá, biện pháp tự vệ). Việc kháng kiện của doanh nghiệp và hiệp hội Việt Nam trong các vụ việc này đã không hề dễ dàng (dù với những ngành mạnh như thủy sản). Những vụ kiện đúp càng gây nhiều khó khăn cho doanh nghiệp bởi:

- Các nỗ lực kháng kiện (nhân lực, vật lực) phải chia đôi cho cả hai vụ, trong khi đó hầu như các doanh nghiệp không có sự chuẩn bị gì (đặc biệt là về nguồn quỹ chi cho luật sư tư vấn);
- Các lập luận kháng kiện trong vụ này có thể mâu thuẫn, gây bất lợi cho vụ kia (ví dụ về lập luận nền kinh tế phi thị trường);

Hàng hóa Việt Nam bị kiện ở những thị trường mà lượng xuất khẩu hầu như không đáng kể

Trong số 7 vụ điều tra mà hàng hóa Việt Nam phải đối mặt ở nước ngoài, có 2 vụ mà lượng xuất rất thấp, bao gồm vụ kiện chống bán phá giá đối với giấy tại Braxin và vụ kiện áp dụng biện pháp tự vệ đối với thép tại Ấn Độ.

Braxin là nước xuất khẩu giấy lớn trên thế giới, đã từng được chọn làm nước thay thế cho Việt Nam để tính các chi phí sản xuất thay thế trong vụ kiện giấy mỹ da Việt Nam tại EU.

Vì vậy đây là thị trường khó tiếp cận của giấy dếp Việt Nam, số lượng, kim ngạch xuất sang thị trường này không lớn. Mặc dù vậy ngành sản xuất nội địa Braxin vẫn cảm thấy bị đe dọa bởi hàng hóa Việt Nam và đã tiến hành đệ đơn kiện. Trên thực tế, đơn kiện đã bị rút lại bởi lượng nhập khẩu từ Việt Nam không đủ để khởi xướng vụ điều tra.

Thép là mặt hàng mà Việt Nam nhập khẩu là chủ yếu, sản xuất trong nước không đủ để đáp ứng nhu cầu nội địa. Tuy nhiên, trong khoảng cuối 2007, đầu 2008, khi nhu cầu về thép trong thị trường nội địa giảm sút, một số doanh nghiệp thương mại nhập khẩu thép cuộn/tấm/xẻ bằng cán nóng vào Việt Nam buộc phải tái xuất để thu lại vốn. Vì vậy Việt Nam có thép xuất khẩu đi Ấn Độ, và khi ngành sản xuất nội địa nước này đệ đơn để nghị điều tra áp dụng biện pháp tự vệ, Việt Nam nằm trong số 14 nước trong danh sách bị kiện.

Vụ việc tại Braxin đã qua êm thấm, vụ điều tra tự vệ ở Ấn Độ cũng sẽ không gây hậu quả lớn cho ngành thép Việt Nam ngay cả khi vụ điều tra có đi đến kết luận cuối cùng là áp dụng biện pháp tự vệ. Tuy nhiên, hai vụ việc này cho thấy những mặt hàng có lượng và kim ngạch xuất khẩu không cao, vào những thị trường mà Việt Nam không có nhiều sức cạnh tranh cao vẫn có thể là đối tượng của các vụ điều tra phòng vệ thương mại. Trong quá khứ đã có những vụ việc như thế này và năm 2009 có thể là một lời cảnh báo tiếp theo cho các doanh nghiệp xuất khẩu về rủi ro này.

Năm 2009 - Năm của những kinh nghiệm

Mỗi vụ điều tra phòng vệ thương mại là một thử thách lớn đối với các doanh nghiệp xuất khẩu và hiệp hội liên quan. Đối với hầu hết các ngành có sản phẩm bị kiện phòng vệ trong năm 2009 của Việt Nam, đây đều là các vụ kiện lần đầu tiên họ vướng phải. Vì vậy, đã có không ít lúng túng, bất cập trong quá trình kháng kiện, đáng kể là:

- Không ít doanh nghiệp, hiệp hội không hiểu hoặc hiểu không đầy đủ về tính chất và tác động của các vụ kiện phòng vệ thương mại, đã có cách hành xử tiêu cực (ví dụ nhiều doanh nghiệp lẩn tránh vụ kiện, không hợp tác, không đoàn kết với hiệp hội...) gây ra những hậu quả bất lợi về toàn cục;
- Tại thời điểm vụ điều tra xảy ra, nhiều doanh nghiệp và hiệp hội chưa có sự chuẩn bị nào về các nguồn lực cho việc theo kiện (bao gồm cả nhân lực và vật lực), vì vậy các hoạt động kháng kiện đôi khi không đạt được hiệu quả mong muốn (ví dụ trong vụ kiện túi nhựa PE, các doanh nghiệp đã mất quá nhiều thời gian để huy động nguồn lực và quyết định thuê luật sư tư vấn quá muộn nên bỏ lỡ một số thủ tục quan trọng, luật sư cũng không có đủ thời gian để có chiến lược kháng kiện kịp thời, hoàn hảo như mong muốn);
- Đối với trường hợp doanh nghiệp đã từng có kinh nghiệm, có không ít doanh nghiệp do đã quá mệt mỏi với vụ kiện trước đó và đang khó khăn trong quá trình sản xuất kinh doanh nên đã buông xuôi, bỏ mặc vụ kiện (ví dụ vụ kiện giấy và đế giấy cao su ở Canada, rất may là với những nỗ lực của hiệp hội da giấy cùng với thực tế ở Canada, cuối cùng với Tòa án Canada kết luận việc bán phá giá không

phải là nguyên nhân gây thiệt hại cho ngành sản xuất nội địa của nước này và do đó không đủ điều kiện để áp dụng thuế chống bán phá giá);

- Đối với một số thị trường nhỏ, do doanh nghiệp cũng như các đơn vị hỗ trợ (như Hội đồng TRC của VCCI) chưa có nhiều thông tin và mạng lưới cộng tác viên pháp luật tại đó nên việc tìm luật sư tư vấn thích hợp cho vụ kiện tương đối khó khăn. Trên thực tế, TRC đã phải tư vấn cho doanh nghiệp về cách thức lựa chọn luật sư và kêu gọi sự giúp đỡ của Thương vụ Việt Nam tại thị trường đó để có sự hỗ trợ bổ sung;
- Trường hợp vụ kiện chống trợ cấp, việc thiếu một cơ chế hợp lý và linh hoạt để cơ quan Chính phủ hành động kịp thời với tư cách là một bên liên quan trong vụ điều tra đã khiến cho việc kháng kiện trong giai đoạn đầu có nhiều điểm không hợp lý. Rất may là sau đó các hoạt động của Chính phủ, với sự tư vấn của luật sư, đã được thực hiện một cách hệ thống và có chiến lược rõ ràng và bước đầu đã cho kết quả đáng khích lệ (biên độ trợ cấp tạm thời thấp).

Có thể nói năm 2009 là một năm dài và vất vả đối với nhiều doanh nghiệp, hiệp hội xuất khẩu Việt Nam. 2009 cho thấy một xu thế nguy hiểm trong việc sử dụng các công cụ phòng vệ thương mại ở nhiều thị trường mà xuất khẩu Việt Nam phải học cách để phòng tránh và đối phó hợp lý. Những bài học kinh nghiệm từ những thành công và thất bại trong kháng kiện chống bán phá giá, chống trợ cấp và tự vệ ở các nước là rất quý báu không chỉ cho các doanh nghiệp đã bị kiện mà còn cho tất cả các ngành có sản phẩm xuất khẩu của chúng ta.

BẢN TIN

CÁC VỤ KIẾN

THƯƠNG MẠI QUỐC TẾ

- » **CHỐNG BÁN PHÁ GIÁ**
- » **CHỐNG TRỢ CẤP**
- » **TỰ VỆ**

THÔNG TIN, PHÂN TÍCH VÀ TƯ VẤN VỀ CHỐNG BÁN PHÁ GIÁ, CHỐNG TRỢ CẤP VÀ TỰ VỆ Ở VIỆT NAM VÀ TRÊN THẾ GIỚI

ĐIỂM TIN

EU chính thức gia hạn thuế chống bán phá giá đối với giày mỹ da Việt Nam

Ngày 22/12/2009, Liên minh châu Âu (EU) đã bỏ phiếu chính thức thông qua đề xuất của Ủy ban châu Âu (EC) **kéo dài thời hạn áp thuế chống bán phá giá đối với giày mỹ da nhập khẩu từ Việt Nam và Trung Quốc thêm 15 tháng.**

Trong số 25 quốc gia EU, 10 quốc gia đã bỏ phiếu thuận ủng hộ quyết định gia hạn này, 04 quốc gia bỏ phiếu trắng

(được tính như phiếu thuận) và 13 quốc gia bỏ phiếu chống. Quyết định được đưa ra theo đa số phiếu ủng hộ và kết quả là giày mỹ da Việt Nam sẽ phải tiếp tục chịu mức thuế chống bán phá giá **10%** (Trung Quốc 16,5%).

Từ khi EU quyết định áp thuế chống bán phá giá, thị phần giày của Việt Nam và Trung Quốc tại EU giảm từ 35.5% năm 2005 xuống còn 28.7% tính đến tháng 06/2008. Trong đó, **thị phần của Việt Nam giảm chỉ còn 10.2% - con số này trước đó là 12.6%**, còn Trung Quốc giảm còn 18.5% so với trước 22.9%;

Tổng hợp tin tức về chống bán phá giá, chống trợ cấp và biện pháp tự vệ trên thế giới tháng 12/2009

TT	Nước điều tra	Nước bị điều tra	Ngày tháng	Mặt hàng bị điều tra	Biện pháp
1	Australia	Hàn Quốc	03/12/2009	Bìa các tông (Greyback Carton board)	Rà soát giữa kỳ biện pháp chống bán phá giá
2	Thổ Nhĩ Kỳ	Các nước xuất khẩu liên quan	06/12/2009	Điêm (Matches)	Thông qua quyết định áp dụng biện pháp tự vệ
3	Braxin	Hoa Kỳ, Mexico	12/12/2009	Nhựa PVC (Resin of PVC)	Rà soát biện pháp chống bán phá giá
4	Nga	Các nước xuất khẩu liên quan	21/12/2009	Ống đường kính lớn (Large diameter pipes)	Gia hạn biện pháp tự vệ
5	EU	Thái Lan	22/12/2009	Axit và muối terephthalic (Purified terephthalic acid and its salts)	Khởi xướng điều tra chống bán phá giá, chống trợ cấp
6	Canada	Hoa Kỳ	23/12/2009	Ván cách nhiệt (Insulation Board)	Kết luận sơ bộ khẳng định có thiệt hại do phá giá
CÁC VỤ KIẾN MÀ TRUNG QUỐC CÓ LIÊN QUAN					
7	Achentina	Trung Quốc	02/12/2009	Quạt điện (Electric fans)	Khởi xướng điều tra chống bán phá giá
8	Austraylia	Trung Quốc, Braxin, Chile, Malaysia	03/12/2009	Ván ép (Plywood)	Khởi xướng điều tra chống bán phá giá
9	EU	Trung Quốc	07/12/2009	Rượu furfuryl (Furfuryl alcohol)	Tiếp tục áp thuế chống bán phá giá sau rà soát cuối kỳ
10	Canada	Trung Quốc	09/12/2009	Lò xo đệm (Mattress innerspring units)	Kết luận cuối cùng khẳng định có thiệt hại do phá giá
11	Hoa Kỳ	Trung Quốc	08/12/2009	Ruy băng dệt (Narrow woven ribbons with woven selvedge)	Kết luận sơ bộ khẳng định có trợ cấp
12	EU	Trung Quốc	16/12/2009	Hệ thống scan hàng hóa vận chuyển (Certain cargo scanning systems)	Quyết định áp thuế chống bán phá giá tạm thời: 36.6%
13	Hoa Kỳ	Trung Quốc	17/12/2009	Gạch carbon magie (Magnesia carbon bricks)	Kết luận sơ bộ phủ định về trợ cấp

TT	Nước điều tra	Nước bị điều tra	Ngày tháng	Mặt hàng bị điều tra	Biện pháp
14	EU	Trung Quốc	17/12/2009	Sợi thủy tinh (Filament glass fibre)	Khởi xướng điều tra chống bán phá giá
15	EU	Trung Quốc	17/12/2009	Dây kim loại molybdenum (Certain molybdenum wires)	Quyết định áp thuế chống bán phá giá tạm thời: 64.3%
16	Hoa Kỳ	Trung Quốc	18/12/2009	Dây thép bê tông (prestressed concrete steel wire strand)	Quyết định áp thuế chống bán phá giá tạm thời: 37.72% - 193.55%
17	Achentina	Trung Quốc	22/12/2009	Lốp cao su (rubber tires)	Khởi xướng điều tra chống bán phá giá

CHỦ ĐỀ

TOÀN CẢNH VỀ CÁC VỤ KIỆN PHÒNG VỆ THƯƠNG MẠI ĐỐI VỚI HÀNG HÓA XUẤT KHẨU VIỆT NAM NĂM 2009

2009 là năm giữ kỷ lục về số lượng các vụ điều tra áp dụng các biện pháp phòng vệ thương mại đối với hàng hóa Việt Nam ở các thị trường nước ngoài. Nhiều bài học có thể được rút ra từ việc kháng kiện trong các vụ việc này.

Năm 2009 là năm khó khăn đối với xuất khẩu Việt Nam. Trong bối cảnh nền kinh tế thế giới chưa thực sự ra khỏi khủng hoảng, bên cạnh sự sụt giảm về số lượng các đơn hàng ở hầu khắp các thị trường, hàng hóa Việt Nam còn phải đối mặt với một loạt các rào cản không dễ vượt qua mà đáng kể nhất là các biện pháp phòng vệ thương mại.

Trên thực tế 2009 là năm giữ kỷ lục về số lượng các vụ kiện chống bán phá giá, chống trợ cấp và tự vệ đối với hàng hóa xuất khẩu Việt Nam. Các vụ kiện xảy ra trong năm cũng mang nhiều điểm khác biệt so với các vụ kiện đã từng xảy ra. Việc kháng kiện của các doanh nghiệp, hiệp hội và cả Chính phủ có những điểm sáng cần phát huy nhưng cũng có những mảng tối cần được khắc phục kịp thời.

Năm 2009 - Năm kỷ lục về số lượng các vụ điều tra

Năm 2009, hàng hóa Việt Nam bị điều tra trong tổng cộng 07 vụ phòng vệ thương mại ở 06 thị trường.

Sản phẩm bị điều tra	Nước điều tra	Ngày có đơn kiện/ngày khởi xướng điều tra	Kết quả cập nhật
Điều tra chống bán phá giá			
Giấy	Braxin	05/01/2009	Rút đơn kiện do số lượng hàng nhập khẩu quá thấp
Giày và đế giày cao su	Canada	27/02/2009	Vụ kiện chấm dứt do không có thiệt hại liên quan tới phá giá (25/09/2009)
Túi nhựa PE	Hoa Kỳ	31/03/2009	Áp thuế chống bán phá giá tạm thời: 52.30% - 76.11% (từ ngày 28/10/2009)
Đĩa ghi DVD	Ấn Độ	05/05/2009	Chưa có kết luận
Máy điều hòa	Thổ Nhĩ Kỳ	25/07/2009	Chưa có kết luận
Điều tra chống trợ cấp			
Túi nhựa PE	Hoa Kỳ	31/03/2009	Áp thuế chống trợ cấp tạm thời: 0.20% - 4.24% (từ ngày 31/8/2009)
Điều tra áp dụng biện pháp tự vệ			
Thép cuộn/tấm/xẻ bằng cán nóng	Ấn Độ	9/4/2009	Chưa có kết luận

Sự gia tăng số lượng các vụ điều tra đối với hàng hóa xuất khẩu Việt Nam trong năm 2009 nằm trong xu hướng tăng của các vụ kiện phòng vệ thương mại trên thế giới và về cơ bản là không quá bất ngờ.

Năm 2007, khi nền kinh tế thế giới bắt đầu bước vào giai đoạn khủng hoảng, nhu cầu tiêu dùng ở các thị trường truyền thống bị thất chặt dẫn khiến các đơn hàng xuất khẩu sụt giảm mạnh, số lượng và kim ngạch xuất khẩu chững lại và lần lượt giảm sút. Như một phản ứng tất yếu tức thời, số lượng các vụ kiện phòng vệ thương mại giảm đáng kể trong năm này (bởi theo thực tiễn thương mại quốc tế thì các vụ kiện này thường gắn với sự gia tăng nhanh chóng về số lượng và sức cạnh tranh của hàng hóa xuất khẩu).

Tuy nhiên, ngay từ thời điểm đó, nhiều chuyên gia trong lĩnh vực phòng vệ thương mại đã cảnh báo một nguy cơ khác: nền kinh tế thế giới khó khăn không chỉ khiến xuất khẩu giảm sút mà còn làm cho sản xuất nội địa tại các thị trường xuất khẩu rơi vào tình trạng khó khăn, và trong tình thế hiểm nghèo đó nguy cơ họ kêu gọi Chính phủ tăng cường "bảo hộ" trước hàng hóa nước ngoài bằng nhiều cách khác nhau, trong đó có việc đệ đơn yêu cầu áp dụng các biện pháp phòng vệ, sẽ có thể gia tăng

một cách khó lường. Diễn biến thực tế năm 2008 và 2009 đã không nằm ngoài dự báo đó. Năm 2008, báo cáo của WTO đã ghi nhận sự gia tăng dần của các biện pháp phòng vệ thương mại và đến năm 2009 thì thực tế này càng rõ nét hơn.

Hội đồng tư vấn về các biện pháp phòng vệ thương mại (Trade Remedies Council - TRC) thuộc Phòng Thương mại và Công nghiệp Việt Nam ngay từ năm 2008 đã cảnh báo các doanh nghiệp xuất khẩu Việt Nam về vấn đề này. Tiếc rằng trong thời điểm đó, với việc tập trung hầu như toàn bộ các nỗ lực vào việc ngăn chặn thiệt hại, duy trì kinh doanh bằng cải thiện năng lực cạnh tranh và tiếp cận các thị trường, không nhiều các doanh nghiệp và hiệp hội dành sự quan tâm đúng mức đến cảnh báo này. Các vụ kiện đến trong năm 2009, vì thế, đã khiến nhiều doanh nghiệp, hiệp hội bất ngờ.

Ngoài ra, cần nói thêm rằng trong năm 2009, một số ngành khác cũng được đặt trong tình trạng "báo động" về nguy cơ kiện phòng vệ thương mại (giấy, thủy sản, gốm sứ...). May mắn là các nguy cơ đó không trở thành hiện thực trong năm nay nhưng không có gì đảm bảo rằng trong những năm sắp tới may mắn này sẽ còn tiếp tục.

Năm 2009 - Năm của những vụ điều tra phòng vệ thương mại "đặc biệt"

Ngoài sự gia tăng bất ngờ về số lượng, các vụ điều tra phòng vệ thương mại năm 2009 đối với hàng hóa xuất khẩu Việt Nam còn có nhiều điểm đáng chú ý.

Lần đầu tiên hàng hóa xuất khẩu Việt Nam phải đối mặt với một vụ kiện chống trợ cấp (vụ Hoa Kỳ điều tra chống trợ cấp đối với túi nhựa PE Việt Nam)

Sự kiện xuất khẩu Việt Nam bị kiện chống trợ cấp lần đầu tiên đặt ra nhiều thách thức không chỉ trong việc kháng kiện của các doanh nghiệp:

- Hàng hóa xuất khẩu Việt Nam đã không còn được "miễn trừ" khỏi các vụ kiện chống trợ cấp ở Hoa Kỳ. Và do đó nguy cơ nhiều mặt hàng khác phải đối mặt với kiện chống trợ cấp ở Hoa Kỳ không phải quá xa vời;
- Trong bối cảnh nền kinh tế Việt Nam gặp khó khăn, Chính phủ đã tiến hành nhiều biện pháp hỗ trợ tài chính khác nhau cho các ngành sản xuất, trong đó có các ngành xuất khẩu; và vì thế vụ kiện chống trợ cấp có thể là một tiền lệ nguy hiểm cho các thị trường xuất khẩu lớn khác của Việt Nam;
- Chính phủ Việt Nam chưa từng có kinh nghiệm đối phó với các vụ kiện chống trợ cấp, chưa có cơ chế nào để đối phó với một vụ việc mà Chính phủ là một bên của vụ kiện (khác với vụ kiện chống bán phá giá, nơi sự tham gia của Chính phủ nếu cũng chỉ mang tính chất hỗ trợ trừ trong nội dung cụ thể của việc chứng minh nền kinh tế thị trường).

Điều tra chống trợ cấp đối với các nước có nền kinh tế phi thị trường

Về nguyên tắc, WTO không có quy định nào cấm một nước thành viên không được điều tra chống trợ cấp đối với hàng hóa nhập khẩu đến từ một nước có nền kinh tế phi thị trường (NME). Vì vậy các nước có quyền tự do trong việc quy định có điều tra chống trợ cấp với một nước NME hay không.

Tuy nhiên, ở Hoa Kỳ, theo án lệ Georgetown Steel năm 1985 của Tòa Phúc thẩm liên bang thì Bộ Thương mại Hoa Kỳ (DOC) có thể từ chối không điều tra chống trợ cấp đối với hàng hóa nhập khẩu đến từ nước NME (trong vụ việc đó là Ba Lan, Séc, Liên Xô cũ và Cộng hòa dân chủ Đức). Logic nằm đằng sau án lệ này là trong một nền kinh tế tập trung bao cấp thuần túy thì mọi chủ thể đều nhận được trợ cấp và vì thế không thể xác định được lợi ích và lợi thế mà chủ thể nhận được trợ cấp có được so với các chủ thể không nhận trợ cấp trong cùng một thị trường.

Tuy nhiên, thông lệ không kiện chống trợ cấp đối với hàng hóa đến từ các nước NME của Hoa Kỳ đã bị DOC thay đổi vào năm 2007 khi cơ quan này quyết định điều tra chống trợ cấp đối với Trung Quốc với lý do nước này tuy chưa được công nhận quy chế nền kinh tế phi thị trường nhưng đã có những chuyển biến khác với mô hình kinh tế xô viết trước đây.

Cũng với những lý lẽ này, DOC đã quyết định điều tra chống trợ cấp đối với Việt Nam trong vụ túi nhựa PE năm 2009.